

Erfgoedinspectie
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

>Retouradres Postbus 16478 2500 BL Den Haag

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
T.a.v. de heer drs. C. van 't Veen
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort

Erfgoedinspectie
Rijnstraat 50
Den Haag
Postbus 16478
2500 BL Den Haag
www.erfgoedinspectie.nl

Onze referentie
1289757

Uw brief van
02 oktober 2017

Uw referentie
B-2017-29

Bijlagen
1

Datum 5 december 2017
Betreft pre-toets scheepsarcheologisch depot

Geachte heer Van 't Veen,

Hierbij ontvangt u het briefrapport met de bevindingen uit de pre-toets bij Batavialand.

Kader

De RCE heeft de Erfgoedinspectie verzocht een toets uit te voeren naar de geschiktheid van Batavialand voor de opslag van archeologische vondsten die verband houden met de scheepvaart, en daarbij de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie te hanteren. Verder is gevraagd specifieke aandacht te geven aan de behoefte die de opslag van scheepsarcheologische vondsten met zich meebrengt. Dit verzoek komt voort uit de bepaling in de Erfgoedwet dat de Minister één of meer depots aanwijst, die naar zijn oordeel in het bijzonder geschikt zijn voor de opslag van archeologische vondsten die verband houden met de scheepvaart (Erfgoedwet artikel 5.8, lid 3). Ook is rekening gehouden met het bepaalde in het Protocol Toewijzing scheepsarcheologische vondsten.

Uitvoering

De toets is uitgevoerd op dinsdag 7 november 2017 te Lelystad. Aan de hand van de *Vragenlijst scheepsarcheologisch depot* is een gesprek gevoerd met het hoofd Kennis en Collecties, de conservator, de medewerkers collectiebeheer, de materiaalspecialist en de specialist scheepsarcheologie. Daarna zijn de diverse ruimten in Lelystad bezocht. De vragen- en antwoordenlijst is op 14 november 2017 aan het hoofd Kennis en Collecties toegestuurd voor eventuele correcties en aanvullingen. Deze zijn op 28 november ontvangen en verwerkt. De lijst is als bijlage bij deze brief gevoegd.

Bevindingen

Tijdens de toets heeft de Erfgoedinspectie zeven tekortkomingen geconstateerd die relevant zijn voor de voorgenomen aanwijzing van Batavialand als scheepsarcheologisch depot. Om deze tekortkomingen in een bredere context te plaatsen is de situatie in Batavialand – voor zover van toepassing – vergeleken met de bevindingen tijdens inspecties van provinciale depots in 2016.

De volgende zeven tekortkomingen van het depot zijn geconstateerd:

- Batavialand heeft geen ruimte voor bufferopslag, of een transitoruimte, waar grote, natte en/of vuile materialen tijdelijk kunnen worden opgeslagen.*
Nieuw aan te leveren vondst(complex)en - zoals bijvoorbeeld vondsten die van de Rooswijk afkomstig zijn - kunnen daardoor niet op vuil, schimmel, ongedierte e.d. gecontroleerd, en zo nodig gereinigd worden, voordat zij in het statische depot worden geplaatst.
Ter vergelijking: zes van de 10 provinciale depots beschikken over een transitoruimte.
- Batavialand beschikt niet over bewaarruimten voor kwetsbare materialen. Alle objecten worden bewaard in de algemene bewaarruimte. In de algemene bewaarruimte is geen klimaatbeheersing, en er is geen inzicht in de klimaatcondities.*
Net als voorheen in het Maritiem Depot, wordt de voorkeur gegeven aan een 'half-open' depot, waar vondstcomplexen in samenhang zijn opgeslagen en zichtbaar zijn. Er zijn daarom geen aparte bewaarruimten voor kwetsbare materialen voorzien: alle vondstcomplexen liggen in de algemene bewaarruimte. In het verleden heeft het Maritiem Depot goede ervaringen opgedaan met een dergelijke half-open opstelling: temperatuur en relatieve vochtigheid konden over lange periodes constant gehouden worden. Of dit voor de huidige, nieuwe opstelling ook geldt, is onbekend. Temperatuur en relatieve vochtigheid in de bewaarruimte zijn niet beheersbaar, en worden niet gemeten. Er wordt niet gemonitord of er (grote) schommelingen in relatieve vochtigheid en temperatuur optreden.
Ter vergelijking: Vijf van de 10 provinciale depots hebben een geconditioneerde algemene bewaarruimte. In acht van de 10 provinciale depots worden de temperatuur en relatieve vochtigheid in de algemene bewaarruimte gemeten; vijf depotbeheerders houden hier bovendien logboeken van bij. Verder hebben negen van de 10 provinciale depots een geconditioneerde opslagruimte voor metalen; zes depots beschikken over een aparte geconditioneerde ruimte voor materialen zoals leer, textiel en hout.
- Batavialand heeft geen ruimten om grote en/of zware objecten te bewaren, en heeft geen faciliteiten om deze te kunnen hanteren.*
De constructie van de vloeren van het gebouw laat niet toe dat er zware objecten, zoals scheepskanonnen, worden bewaard of geëxposeerd. Bovendien zijn er geen tilfaciliteiten om grote en/of zware objecten te kunnen (ver)plaatsen. De grote en zware objecten die afkomstig zijn van het Maritiem Depot, liggen tijdelijk bij de firma Pot in Amersfoort. Er is niet voorzien in opslag voor nieuwe grote en/of zware vondsten. Dit is relevant, omdat het scheepsarcheologische depot juist bedoeld is voor die gevallen, waarin vanwege de omvang van de scheepsvindplaats niet van de reguliere deponhouder gevraagd kan worden om de vondsten in ontvangst te nemen (Protocol Toewijzing scheepsarcheologische vondsten).
- Batavialand heeft geen ruimte voor de opslag van natte materialen.*
Op het terrein bevindt zich een conserveringsstation. Deze ruimte wordt echter geheel in beslag genomen door (onderdelen van) de IJsselkogge, en zal de komende 6 jaar niet ingezet kunnen worden voor andere vondst(complex)en. De bestaande collectie natte materialen van het Maritiem Depot is tijdelijk opgeslagen bij de firma Pot in Amersfoort (waterbakken, in zeecontainers). Er is niet voorzien in opslag voor nieuwe natte

vondstcomplexen.

5. *Kwetsbare objecten kunnen niet systematisch op eventuele achteruitgang worden gecontroleerd.*
Wanneer gekozen wordt voor een 'half-open' depot, is het van belang dat de kwetsbare materialen systematisch op achteruitgang worden gecontroleerd. Momenteel heeft Batavialand daarvoor niet voldoende personele capaciteit in relatie tot de uit te voeren werkzaamheden als gevolg van de verhuizing en de registratieachterstanden. Grote, zware en/of natte objecten kunnen bovendien niet gecontroleerd worden, omdat zij fysiek niet toegankelijk zijn voor de depotmedewerkers, zolang zij elders opgeslagen zijn.
Ter vergelijking: in zeven van de 10 provinciale depots worden kwetsbare materialen (metaal) systematisch gecontroleerd.
6. *Er zijn geen faciliteiten om objecten waarvan de conditie niet (meer) stabiel is te kunnen repareren of (opnieuw) te conserveren.*
Wanneer gekozen wordt voor een 'half-open' depot, is het van belang dat materialen die geconserveerd zijn aangeleverd, maar in conditie achteruitgaan, hersteld en/of opnieuw geconserveerd kunnen worden. Batavialand heeft hiervoor wel de kennis, maar niet de benodigde faciliteiten: een deel van de apparatuur die bij het Maritiem Depot stond is afgestoten, een deel is in gebruik voor de conservering van de Kamper kogge, en een deel is opgeslagen bij Pot in Amersfoort en niet toegankelijk.
7. *Batavialand heeft geen ervaring met, en geen faciliteiten voor, het duurzaam en toegankelijk opslaan, en toegankelijk houden van digitale data zoals digitale foto's, films en opgravingsdocumentatie.*
Batavialand heeft geen digitale tekeningen of digitale opgravingsdocumentatie. Wel is er een collectie digitale foto's en films. Deze zijn op DVD's opgeslagen. De DVD's worden niet regelmatig gecontroleerd of geback-up't. De bestanden zijn ook niet op een centrale server opgeslagen, omdat dit te veel opslagcapaciteit in beslag neemt. Batavialand heeft ook nog nooit (digitale) opgravingsdocumentatie van derden ontvangen. Dit is relevant omdat vondstcomplexen in hun geheel worden toegewezen en overgedragen aan het scheepsarcheologisch depot, tezamen met de bijbehorende (digitale) opgravingsdocumentatie (Protocol Toewijzing scheepsarcheologische vondsten).
Ter vergelijking: 9 van de 10 provinciale depots hebben digitale bestanden in de vorm van tekeningen, foto's en opgravingsdocumentatie. Deze bestanden worden op centrale servers geplaatst, waarvan regelmatig een back-up wordt gemaakt.

Gezien deze tekortkomingen word ik graag op de hoogte gehouden van de ontwikkelingen in deze.

Met vriendelijke groet,

de directeur Erfgoedinspectie,

mw. drs. S.E.B. Siregar